

Integraal Waterbeleid

IJzerbekken

Samen werken aan water

IJZERBEKKEN BEKKENSPECIFIEK DEEL

STROOMGEBIEDBEHEERPLAN VOOR DE SCHELDE 2016-2021

INHOUD

EEN KORTE VOORSTELLING	5
BELANGRIJKE GEBIEDEN UITGELICHT	21
BLANKAART	23
POPERINGEVAART	25
GROTE KEMMELBEEK	27
VLADSLOVAART, IEPERLEED, MOERDIJKVAART EN PROVINCIEGELEED	29
BENEDENSTROOMSE IJZER	31
WATEROVERLEG IN HET BEKKEN	35

IJZERBEKKEN BEKKENSPECIFIEK DEEL

STROOMGEBIEDBEHEERPLAN VOOR DE SCHELDE 2016-2021

WOORD VOORAF

Beste lezer

Ook de komende jaren zetten waterbeheerders, rioolbeheerders en andere partners in het integraal waterbeleid hun inspanningen voor een proper en veilig IJzerbekken verder. Stap voor stap werken ze aan een goede watertoestand. Zo herstellen ze de structuur van waterlopen, werken ze vismigratieknelpunten weg, breiden ze het rioleringsstelsel verder uit, voorzien ze bijkomende overstromingsgebieden, enz. Het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde en het bekkenspecifieke deel voor het IJzerbekken geven hierbij de richting aan.

In 3 aandachtsgebieden schakelen we een versnelling hoger. In die gebieden willen we in 2027 een goede watertoestand bereikt hebben. Het bekkensecretariaat brengt er alle betrokkenen samen in een gebiedsgericht overleg om maatregelen en acties te bundelen en op elkaar af te stemmen. Zo komen we op het terrein sneller tot resultaat.

Met deze brochure bieden we u een voorsmaakje van wat u de komende jaren mag verwachten in het IJzerbekken. We zetten enkele gebieden en acties in de kijker. Benieuwd naar meer? U kunt het volledige bekkenspecifieke deel nalezen op de website www.ijzerbekken.be.

Veel leesplezier

IJZER
BEKKEN

EEN KORTE VOORSTELLING

WAT MAAKT HET IJZERBEKKEN ZO SPECIAAL?

Het IJzerbekken omvat naast de IJzer en zijn zijlopen, ook de kustpolders die afwateren naar Nieuwpoort, Oostende en Frankrijk.

**Het IJzerbekken
heeft een complexe
afwatering.**

Met waterkerende dijken, verschillende kanalen en grote kunstwerken zoals de Ganzenpoot, heeft de mens de afwatering van dit gebied volledig naar zijn hand gezet. Het IJzerbekken heeft daardoor een complexe afwatering met vier afwateringsgebieden:

- » de IJzer en zijn zijlopen, die afwateren via de Ganzenpoot in Nieuwpoort
- » de polders ten westen van de IJzer en een deel van de polders ten oosten van de IJzer, die ook afwateren via de Ganzenpoot in Nieuwpoort
- » de polders tussen de IJzer en de Franse grens, die afwateren via Frankrijk
- » een deel van de polders ten oosten van de IJzer, die afwateren via de haven van Oostende.

Het IJzerbekken ligt volledig binnen de provincie West-Vlaanderen. 27 gemeenten liggen volledig of deels binnen het bekken.

Spaarbekken in Nieuwpoort

Met uitzondering van de kustgemeenten en de stedelijke woonkernen van Poperinge, Ieper, Diksmuide, Kortemark, Lichtervelde en Torhout, die verspreid liggen over het zuiden en het oosten van het bekken, heeft het bekken een vrij dicht bodemgebruik in functie van landbouw, in het bijzonder in de poldergebieden.

“

Overstromingen horen bij de IJzer.

Meer dan 80% van de oppervlakte van het bekken is in landbouwgebruik. In de poldergebieden komt meer akkerbouw voor. De groenteteelt in volle grond (regio Torhout-Lichtervelde-Koekelare-Kortemark-Hooglede-Houthulst-Langemark-Poelkapelle-Staden) en de glastuinbouw (regio Staden-Hooglede-Lichtervelde) zijn meer in het oosten van het bekken geconcentreerd. Hier is ook de groenteverwerkende industrie (vooral voor diepvries) gevestigd. De verse groenten worden onder

andere verhandeld via de REO-veiling in Roeselare. In de broeken van de IJzer- en Handzamevallei en de lager gelegen poldergronden komt vooral grasland voor.

De IJzer, een kleine waterloop met een groot verleden

De IJzer ontspringt uit verschillende bronnen in Noord-Frankrijk en mondt bijna 80 km verder, via het sluisencomplex de Ganzenpoot in Nieuwpoort, uit in de Noordzee. De benedenloop van de rivier is voor een groot stuk gekanaliseerd.

Overstromingen horen bij de IJzer. De mens heeft er eeuwenlang tegen gevochten, maar ze ook bewust ingezet in de “Groote Oorlog”. Op Vlaams grondgebied is de IJzer een typische laaglandrivier met zeer weinig verval. Door de snelle waterafvoer uit Noord-Frankrijk wordt de IJzer opgestuwd, wat tijdens regenperiodes voor overstromingen in de IJzerbroeken zorgt. Door de getijden op zee kan de IJzer enkel bij laagtij afvoeren naar zee.

De IJzerbroeken liggen langs de rechteroever van de IJzer, tussen Vleteren en Diksmuide. Het zijn laaggelegen, drassige weiden die het winterbed van de IJzer vormen. De IJzerbroeken zijn dan ook een paradijs voor watervogels. Hier ligt het natuurreservaat 'De Blankaart' met het gelijknamige drinkwaterproductiecentrum. Het water uit de IJzer en de zijwaterlopen in het zuidelijke deel van het bekken wordt gebruikt voor de productie van drinkwater.

De kustpolders, een mozaïek van akkers, weilanden en waterlopen

De kustpolders vormen de overgang tussen de duinen en de beekvalleien. Ze bestaan uit vlakke, vruchtbare kleigronden. Hier wisselen akkers en nattere weilanden elkaar af. Deze laatste staan wel onder druk door de intensifiëring van de landbouw. Een mooi voorbeeld zijn de komgronden van Lampernisse, tussen Veurne en Diksmuide, die een uniek polderlandschap vormen. De weidsheid en het uitgebreide netwerk van sloten en grachten zijn een verademing voor dieren en planten en voor de mens.

Een netwerk van sloten, grachten, geleden en vaarten regelt het waterbeheer in de polders: de Bergenvaart en het Ringslot aan de grens met Frankrijk, het Langeleed en de Grote Beverdijkvaart ten westen van de IJzer, de Vladslovaart, het Ieperleed, de Moerdijkvaart en het Provinciegeleed ten oosten van de IJzer.

Het IJzer-estuarium, Europees beschermd gebied

De monding van de IJzer in de Noordzee wordt gevormd door een estuarium. Het zoete water van de IJzer vermengt er zich met het zoute zeewater, waardoor een overgang van zoet naar brak naar zout ontstaat. Dat levert een uniek habitat op met typische dier- en plantensoorten. Het IJzer-estuarium is dan ook Europees beschermd.

IJzer, zicht vanop de Knokkebrug op de grens tussen Diksmuide en Lo-Reninge

Stroomgebiedbeheerplan, instrument voor een integraal waterbeheer

De stroomgebiedbeheerplannen geven uitvoering aan het decreet Integraal Waterbeleid, een decreet dat twee Europese richtlijnen omzet in Vlaamse wetgeving:

- » De kaderrichtlijn Water (2000) wil de waterkwaliteit en de watervoorraden in Europa veilig stellen, de gevolgen van overstromingen en perioden van droogte afzwakken en de lidstaten verplichten duurzaam met water om te springen.
- » De Overstromingsrichtlijn (2007) vraagt om het risico op overstromingen beter in te schatten en maatregelen te nemen om de schade te beperken.

De plannen geven ook invulling aan de beleidsvoornemens uit de waterbeleidsnota van de Vlaamse Regering.

Europa deelt haar watersysteem op in de stroomgebieden van de grote rivieren en pakt het waterbeheer aan per stroomgebieddistrict. Een stroomgebieddistrict wordt gevormd door een of meer aan elkaar hangende stroomgebieden, samen met het grondwater en het kustwater dat erbij hoort. Vlaanderen ligt voor het grootste deel in het internationale stroomgebieddistrict van de Schelde en voor een kleiner deel in dat van de Maas. Vlaanderen deelt het watersysteem verder op in elf bekkens, waaronder het IJzerbekken. Het water in een bekken stroomt naar één of naar enkele grotere en meestal bevaarbare waterlopen.

Elke zes jaar stelt Vlaanderen stroomgebiedbeheerplannen voor de Schelde en de Maas vast. In die plannen worden de maatregelen vastgelegd die Vlaanderen zal nemen om de toestand van het oppervlakte- en grondwater te verbeteren en om ons beter te beschermen tegen overstromingen. Op 18 december 2015 keurde de Vlaamse Regering de stroomgebiedbeheerplannen voor de periode 2016-2021 goed.

De plannen bevatten verschillende onderdelen:

- » plandelen op het niveau van Vlaanderen
- » plandelen op het niveau van een bekken (bekkenspecifieke delen).
- » plandelen op het niveau van een grondwatersysteem (grondwatersysteemspecifieke delen)
- » een maatregelenprogramma
- » zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen per gemeente.

Meer informatie over de stroomgebiedbeheerplannen of over het integraal waterbeleid in Vlaanderen? Ga naar www.integraalwaterbeleid.be of lees de brochure '[Samen voor een gestroomlijnd waterbeleid](#)'.

Bekkenspecifiek deel, focus op het oppervlaktewater in het bekken

Een bekkenspecifiek deel van een stroomgebiedbeheerplan focust op het oppervlaktewater in het bekken en bestaat uit volgende hoofdstukken:

- » Een algemene beschrijving van de ligging van het bekken en van wat het bekken kenmerkt.
- » Analyses beschrijven de belangrijkste economische sectoren in het bekken en de invloed van deze sectoren op het watersysteem. Ook de aanwezigheid van beschermde gebieden en het overstromingsrisico in het bekken wordt in dit hoofdstuk behandeld.
- » De milieudoelstellingen waaraan de toestand van het oppervlaktewater getoetst wordt en de huidige toestand in het bekken.
- » De visie op het waterbeheer in het bekken. Welke watergebonden problemen doen zich voor en hoe wil de overheid de problemen aanpakken.
- » De acties om de toestand van het oppervlaktewater te verbeteren of ons beter te beschermen tegen overstromingen, hebben betrekking op het ganse bekken, op een bepaald gebied of op een bepaalde waterloop in het bekken.
- » Een beknopt overzicht van de vooruitgang van de toestand van het watersysteem in het bekken in de voorbije zes jaar en een overzicht van de gemotiveerde afwijkingen op het behalen van de milieudoelstellingen.

Raadpleeg het bekkenspecifieke deel voor het IJzerbekken op www.ijzerbekken.be.

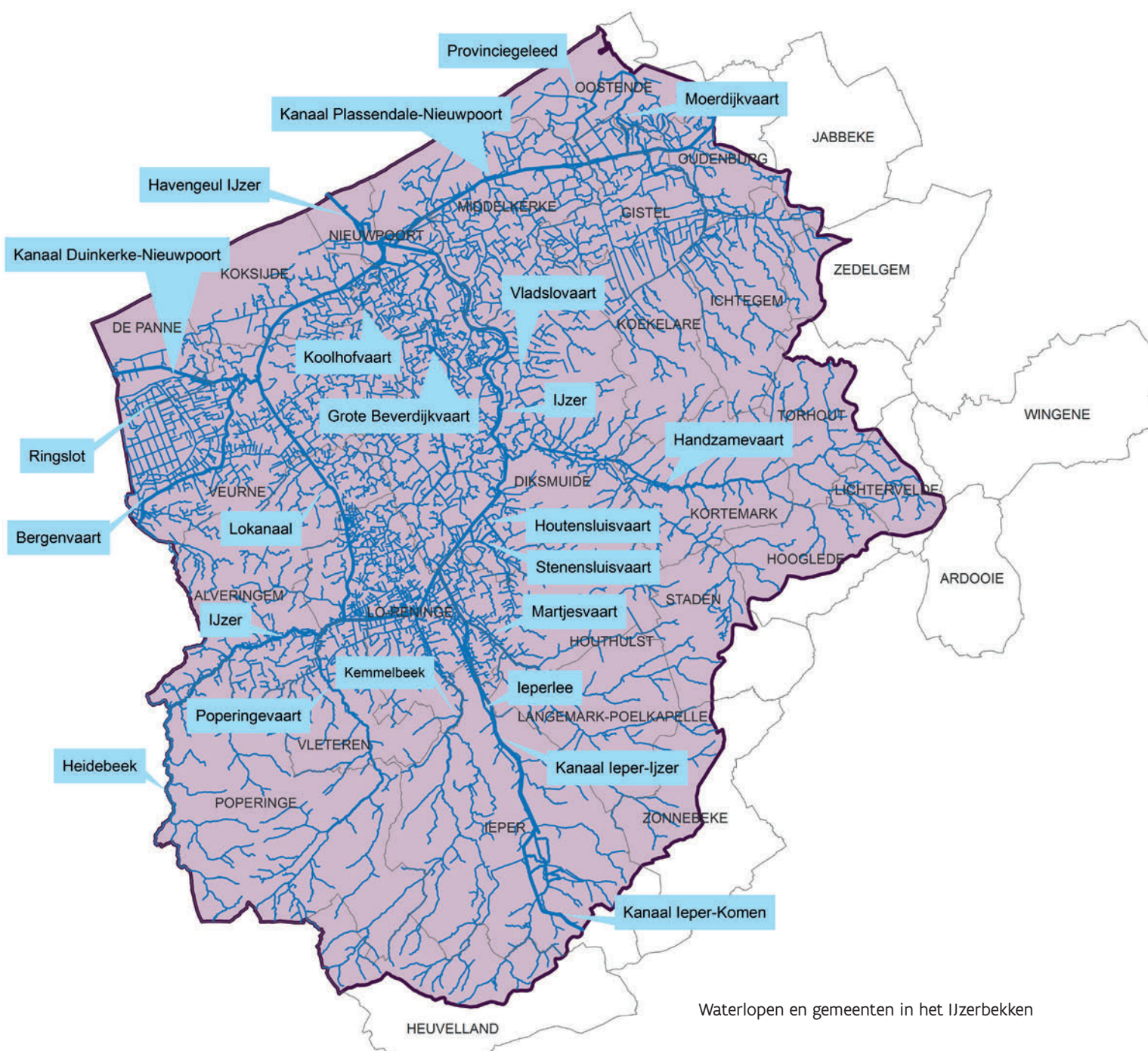

WIE ZIJN DE SPELERS IN HET BEKKEN?

WATERLOOPBEHEERDERS	
Waterwegen en Zeekanaal NV (Vanaf 1 januari 2018 gefuseerd met nv De Scheepvaart in De Vlaamse Waterweg nv.)	<ul style="list-style-type: none"> • beheert de IJzer, de Bergenvaart, het kanaal Ieper-IJzer, enkele delen van het Verwezen kanaal Ieper-Komen, het kanaal Duinkerke-Nieuwpoort, de Kreek van Nieuwendamme, de Oude Veurnevaart, het kanaal Plassendale-Nieuwpoort, het Lokanaal
Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK)	<ul style="list-style-type: none"> • beheert de kust en de havengeul van de IJzer • beheert de jachthaven van Nieuwpoort
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	<ul style="list-style-type: none"> • beheert de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie
Provincie West-Vlaanderen	<ul style="list-style-type: none"> • beheert de onbevaarbare waterlopen van tweede categorie buiten de polders
Poperinge (De andere gemeenten droegen in 2014 of 2015 het beheer over aan de provincie. Deze waterlopen zijn geherklasseerd naar waterlopen van tweede categorie.)	<ul style="list-style-type: none"> • beheert de onbevaarbare waterlopen van derde categorie op haar grondgebied buiten de polders
Polder Noordwatering Veurne, Midden-kustpolder, Polder de Moeren, Zuidijzer-polder, Polder Bethoostersche Broeken	<ul style="list-style-type: none"> • beheren de onbevaarbare waterlopen van tweede en derde categorie binnen de polders
KWALITEITSBEHEER VAN HET OPPERVLAKTEWATER	
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	<ul style="list-style-type: none"> • meet en modelleert de oppervlaktewater- en waterbodempkwaliteit en rapporteert erover • meet, inventariseert en modelleert de emissies in het water en rapporteert erover • houdt toezicht op de drinkwatervoorziening en de waterzuivering • adviseert milieuvergunningaanvragen voor afvalwaterlozingen
Nv Aquafin	<ul style="list-style-type: none"> • ontwerpt en bouwt de bovengemeentelijke infrastructuur voor waterzuivering • exploiteert rioolwaterzuiveringsinstallaties en bovengemeentelijke rioleringen
Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • staan in voor de uitbouw en het beheer van het gemeentelijk rioleringsstelsel
Watermaatschappijen en rioleringsinstanties	<p>zijn verantwoordelijk voor de opvang, het transport en de zuivering van het afvalwater</p> <p>(Voor de uitvoering van deze saneringsplicht, hebben de watermaatschappijen contracten afgesloten met de gemeenten en Aquafin, met daarin afspraken over de organisatie en de financiering).</p>
DRINKWATERVEROORZIENING	
De Watergroep, IWVA (Intercommunale Waterleidingsmaatschappij van Veurne-Ambacht) en FARYS	<ul style="list-style-type: none"> • staan in voor de winning, distributie en het transport van drinkwater
GRONDWATER	
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	<ul style="list-style-type: none"> • beheert de kwaliteit en de kwantiteit van het grondwater

Oostends Krekengebied, uitzicht vanop de uitkijktoren Zwaanhoek

---

OP WEG NAAR DE GOEDE TOESTAND

De Europese kaderrichtlijn Water wil voor al het oppervlaktewater in Europa de goede toestand bereiken. De goede toestand voor oppervlaktewater heeft een ecologische en een chemische component.

De resultaten: verre van bevredigend

In het IJzerbekken wordt nergens de goede toestand gehaald. De ecologische toestand van de meeste waterlopen is zelfs slecht of ontoereikend. De IJzer van aan de Franse grens tot de monding van het kanaal Ieper-IJzer, het Blankaart spaarbekken en de polderwaterlopen Koevaardeken, het Langgeleed, het Provinciegeleed en de Ringslot hebben een matige ecologische toestand.

Vooraf fosfor blijft een probleemparameter. De belasting door fosfor ligt in het IJzerbekken hoger dan het Vlaams gemiddelde. Dat is ook het geval voor stikstof. De voorbije jaren leverde de landbouwsector al belangrijke inspanningen om de uitloging van stikstof en fosfor te beperken. Ook in de toekomst moet de land-

bouw verdere maatregelen nemen om de instroom aan nutriënten verder te verminderen.

De polderwaterlopen Ringslot en Langgeleed hebben een goede biologische kwaliteit. De Grote Kemmelbeek is dan weer de enige waterloop die goed scoort voor de parameter 'vis'.

Ook de chemische toestand voldoet niet. Er worden overschrijdingen waargenomen van PAK's (polycyclische aromatische koolwaterstoffen), zware metalen en pesticiden. Vooral de vervuiling door pesticiden afkomstig van de landbouw en huishoudens vormt een probleem. Pesticiden en hun afbraakproducten zijn toxisch voor vele waterorganismen en een te hoge concentratie hypothekeert de inname van oppervlaktewater voor het waterproductiecentrum De Blankaart.

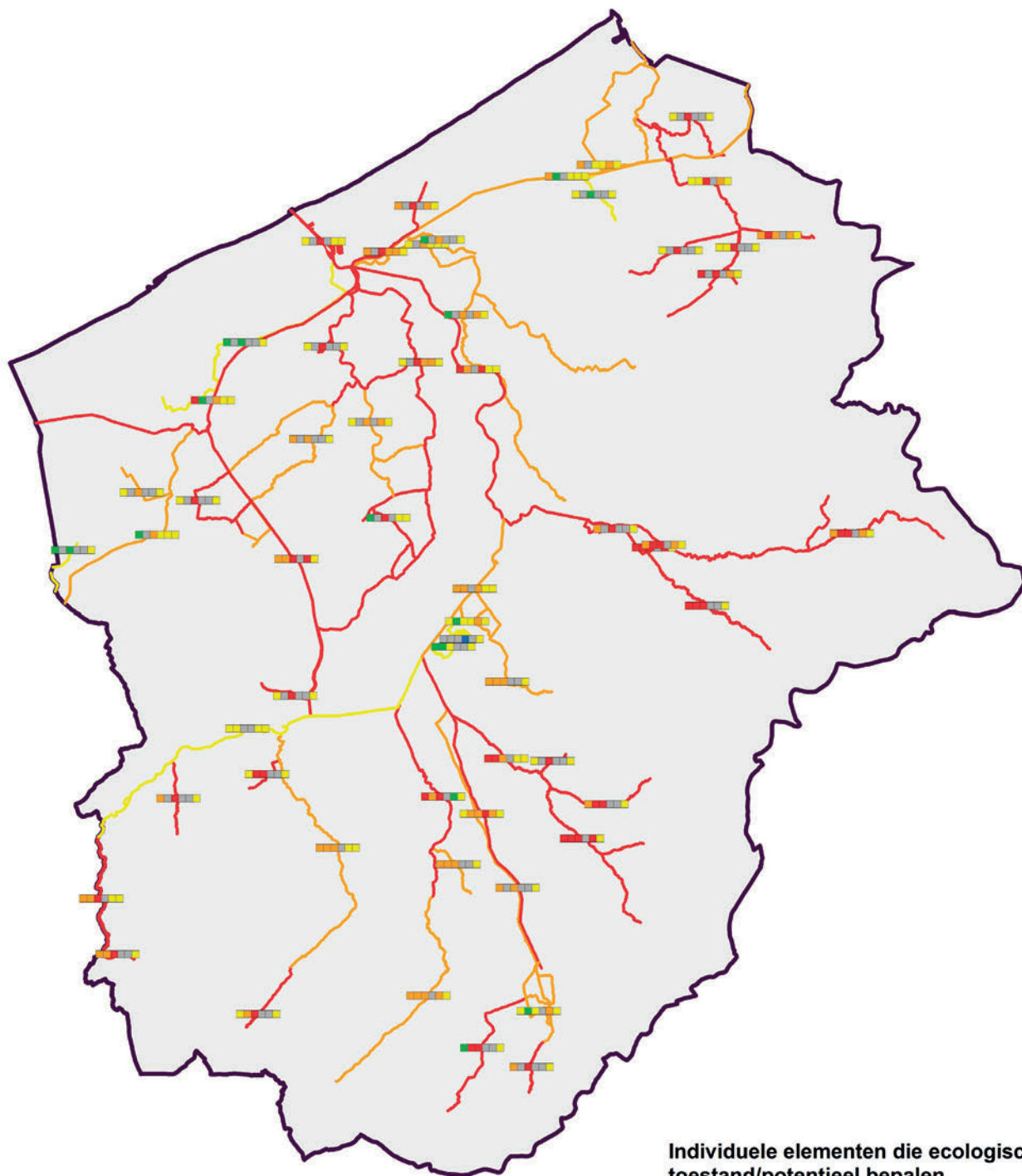
Wat is “de goede toestand”?

De kaderrichtlijn Water stelt strenge eisen aan de toestand van het watersysteem. Bovendien geldt het one-out, all-out principe: het slechtst scorende kwaliteitselement bepaalt de globale toestandsbeoordeling van het waterlichaam.

De goede ecologische toestand wordt bepaald door tal van factoren die nauw met elkaar verbonden zijn: de aanwezigheid van waterplanten, macro-invertebraten en vissen (biologische parameters), de structuurkwaliteit (hydro-morfologie) van de waterloop en fysisch-chemische parameters zoals het zuurstof-, stikstof- en fosforgehalte. Het gecombineerde effect van al deze factoren bepaalt de ecologische kwaliteit van een waterloop.

In sterk veranderde en kunstmatige wateren heeft het biologisch leven niet dezelfde ontwikkelingskansen. Daarom hebben deze wateren een aangepaste doelstelling, namelijk een goed ecologisch potentieel.

De goede chemische toestand betekent dat de milieukwaliteitsnormen gehaald worden voor gevaarlijke stoffen zoals zware metalen, PAK's en pesticiden.

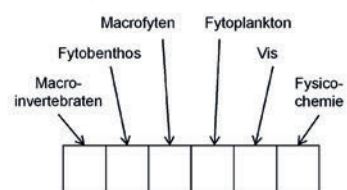

Globale beoordeling ecologische toestand/potentieel

- Geen of onvoldoende meetresultaten
- Zeer goed
- Goed
- Matig
- Ontoereikend
- Slecht

Individuele elementen die ecologische toestand/potentieel bepalen

- Geen of onvoldoende meetresultaten
- Zeer goed
- Goed
- Matig
- Ontoereikend
- Slecht

Beoordeling van de ecologische toestand/potentieel voor de grotere waterlopen in het IJzerbekken

KWZI Westouter

Waar komt de vervuiling vandaan?

Het IJzerbekken kent in vergelijking met de andere Vlaamse bekkens een grote belasting met nutriënten, terwijl de belasting aan zuurstofbindende stoffen er lager dan gemiddeld is.

“ **Het verbeteren van de structuurkwaliteit van een waterloop is een belangrijke maatregel.**

Zuurstofbindende stoffen

De vuilvrachten aan zuurstofbindende stoffen die in het oppervlaktewater terechtkomen, liggen in het IJzerbekken onder het Vlaams gemiddelde. Dat komt omdat het IJzerbekken minder dicht bevolkt is en er weinig industrie voorkomt. De bevolkingsdruk situeert zich in de kustgemeenten en de stedelijke woonkernen Poperinge, Ieper, Diksmuide, Kortemark, Lichtervelde en Torhout.

De Blankaart waterlopen, het kanaal Ieper-IJzer en het kanaal Duinkerke-Nieuwpoort kennen een belangrijke

CZV-druk (chemisch zuurstofverbruik) door de restvracht van het gezuiverde effluent van de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Het aandeel van de industrie in de emissies van CZV is beperkt. De druk is het hoogst in de IJzer en in het Lokanaal. Het aandeel van de landbouw in de CZV-belasting werd niet begroot.

Nutriënten

Voor stikstof- en fosforemissies behoort het IJzerbekken tot de koplopers van de Vlaamse bekkens. Er is dan ook heel wat landbouw in het bekken, vooral in de poldergebieden. Er zijn wel opvallende regionale verschillen, met een duidelijk verschil tussen het noordelijke poldergebied en de zuidelijke hellende zandleemstreek.

Voor fosfor zijn er vooral overschrijdingen in het poldergebied, minder in de zandleemstreek. Voor stikstof geldt het omgekeerde: er zijn vooral overschrijdingen in de zandleemstreek en minder in het poldergebied. De verschillen in bodemgesteldheid en in landbouwactiviteiten tussen het noorden en het zuiden zijn een bepalende factor.

Te veel nutriënten in het water geven aanleiding tot eutrofiëring. Planten zoals algen gaan zich explosief ontwikkelen, waardoor er minder licht in het water kan doordringen en waardoor een tekort aan zuurstof kan optreden.

Hoe halen we de goede toestand?

De waterkwaliteit in het IJzerbekken is de laatste jaren sterk verbeterd. Om een goede watertoestand te behalen, zetten we sterk in op duurzame landbouwpraktijken, de verdere sanering van het afvalwater van de huishoudens, een betere structuurkwaliteit van de waterlopen en ecologisch herstel.

Puntbronnen saneren

In het zuiden van het IJzerbekken, zowel in de beschermde gebieden zoals de IJzervallei, het Heuvelland, het bos van Houthulst, het bos van Wijnendale en de duinengebieden, als in de stroomgebieden van de Blankaart, de Poperingevaart en de Kimmelbeek leggen we individuele behandelingsinstallaties voor afvalwater (IBA's) aan. We optimaliseren de waterzuiveringsinfrastructuur en breiden ze uit. We pakken de te hoge verdunning van het afvalwater in bepaalde zuiveringsgebieden aan om de overstortwerking te beperken en het rendement van de waterzuivering te verhogen.

Het stroomgebied van de Blankaart waterlopen ligt grotendeels in het zuiveringsgebied Woumen. Hier moet de aanpak van de verdunning leiden tot een verminderde overstortwerking van o.a. de overstort 'Woumen Noordbroek' en een beter rendement van de RWZI Woumen. Recent voerden we in het centrum van Woumen al enkele belangrijke afkoppelingen uit waardoor de overstorten naar de Vossenholbeek en de Kerkebeek gesaneerd zijn.

Diffuse verontreiniging terugdringen

Landbouwactiviteiten leggen een belangrijke nutriëntendruk op het oppervlaktewater. De aanpak richt zich op het handhaven van het wettelijk kader, het toepassen van de code van goede landbouwpraktijken ondersteund door nieuwe technologieën, beveiligde en gecontroleerde aanzuigplaatsen voor spuittoestellen voor landbouwgebruik, het afsluiten van vrijwillige beheersovereenkomsten, het inrichten van oeverzones en het tegengaan van erosie en sensibilisatie.

Informatie, sensibilisatie, toezicht en handhaving rond het correcte gebruik van meststoffen en pesticiden door landbouwers, openbare besturen en particulieren dragen bij tot minder diffuse verontreiniging.

Werken aan ecologisch herstel

Het verbeteren van de structuurkwaliteit van de waterloop is een belangrijke maatregel. Een goede structuurkwaliteit is veelal een noodzakelijke voorwaarde voor het herstel van de biologische kwaliteitselementen. Daarnaast draagt deze maatregel bij aan het zelfreinigend vermogen. Herstel van de structuurkwaliteit is meestal goed combineerbaar met herstel van de natuurlijke waterbergingscapaciteit. De structuurkwaliteit verbeteren we door de waterloop minder strak te beheeren, waardoor er terug natuurlijke meanders en variatie in de waterloop ontstaan. In Natura 2000-gebieden zorgt structuurherstel voor win-wins met de instandhoudingsdoelstellingen.

We voorzien in het IJzerbekken structuurherstel voor verschillende waterlopen in beschermde gebieden en aandachtsgebieden, zoals bv. voor de Stenensluisvaart en Houtensluisvaart in Diksmuide en voor de Kimmelbeek. De oevers van de Koolhofvaart in Nieuwpoort en de Grote Beverdijkvaart in Diksmuide gaan we natuurvriendelijker inrichten.

Erosie bestrijden

Door de aanwezigheid van leem- en zandleembodems, gecombineerd met grote reliëfverschillen en een intensief landbouwgebruik, is er lokaal veel bodemerosie in het IJzerbekken. Vooral in het zuidelijke deel van het bekken, op de flanken van het West-Vlaams Heuvelland en rond het Plateau van Wijnendale, vormt bodemerosie een groot probleem. Dit merken we in de afstroomgebieden van de Grote Kimmelbeek, de Ieperlee,

Erosiemaatregelen (wilgenteendam), Vleterbeek

de Heidebeek, de Poperingevaart en de Martjesvaart. De erosieoverlast pakken we aan met erosiebestrijdingsmaatregelen, de aanleg van kleine landschapselementen en de sensibilisering van de landbouwers. Zo verminderen we de toevoer van modder en nutriënten vanuit de akkers naar de waterlopen en hun valleien.

Vervuilde waterbodems saneren

In het IJzerbekken is een bovenloop van de Luikebeek-Zarrenbeek een prioritair te saneren waterbodemp. Een belangrijke randvoorwaarde voor het saneren van de waterbodemp is de waterkwaliteit. Stroomopwaarts mogen er dan ook geen lozingen meer voorkomen.

Verzilting tegengaan

In de polder- en duingebieden komt een ingewikkelde verdeling van zoet en zout grondwater voor. De duinen zijn de enige locaties in ons kustgebied met relatief grote hoeveelheden zoet water in de ondergrond. De zoetwaterlens onder de duinen moet beschermd en aangevuld worden tegen de toenemende druk van verzilting door zeespiegelstijging. Bij nieuwbouw en bij afkoppeling moet het regenwater maximaal in het duinengebied geïnfiltreerd worden. Bij bouwwerken is retourbemaling nodig.

Het **bekkenspecifieke deel voor het IJzerbekken** bevat bijkomende acties om de toestand van het oppervlaktewater in het bekken te verbeteren. Voorbeelden zijn het herstel van de structuur van waterlopen, het wegwerken van vismigatieknelpunten en de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering.

Infiltratie van RWZI-effluent in de duinen van Koksijde door IWVA voor de productie van drinkwater

BETER OMGAAN MET OVERSTROMINGEN EN WATERTEKORTEN

Overstromingen in het IJzerbekken

Het IJzerbekken is van nature gevoelig voor overstromingen. De IJzer is op Vlaams grondgebied namelijk een typische laaglandrivier met zeer weinig verhang. Op Frans grondgebied is het verhang aanzienlijk groter. Door de snelle afvoer vanuit de opwaartse gebieden worden de IJzer en de zijwaterlopen opgestuwd. Bij overvloedige neerslag leidt dit tot overstromingen van de verschillende aangrenzende broekgebieden. Ingrepen zoals verharding, het kanaliseren van de waterlopen en de bouw van waterkerende dijken hebben het overstromingsgevaar nog doen toenemen.

Natuurlijke overstromingsgebieden worden dan ook het best zo veel mogelijk gevrijwaard. Samen met zorgvuldig ingeplande gecontroleerde overstromingsgebieden kunnen ze overstromingsschade verminderen.

Ook de kustverdediging is zeer belangrijk. Een derde van het IJzerbekken ligt namelijk onder de vloedlijn van de zee. Ook uit de overstromingsrisico-analyse blijkt dat er grote kans op slachtoffers en schade is indien stormvloeden vanuit de zee bressen in de dijken zouden slaan. Het Masterplan Kustveiligheid van het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust is volop in uitvoering om aan de kust een basisveiligheid te garanderen tegen een 1000-jarige storm voor de middellange termijn tot 2050. In heel wat badzones (De Panne, Koksijde, Middelkerke-Westende, Oostende) werden grootschalige

Lichtervelde, overstromingen 2014

zandsuppleties uitgevoerd. In Oostende is de zeedijk Albert I promenade over de volledige lengte versterkt en voorzien van een mobiele stormvloedkering. In de nabije toekomst ligt de klemtoon op de verhoging van de veiligheid in en rond de kusthavens. Bij zwaar stormweer bevinden zich daar vandaag de meest kritieke punten. In Nieuwpoort zal een stormvloedkering gebouwd worden die de haventoeegang volledig zal kunnen afsluiten.

Watertekort in het IJzerbekken

In droge periodes heeft het IJzerbekken te kampen met watertekort. Zo is er in droge periodes een grote vraag naar irrigatiewater. Dat een groot deel van het IJzerbekken in het verleden gedraineerd werd, werkt het watertekort in de hand. Ook de drinkwaterproductie in de waterproductiecentra de Blankaart, Ieper Zillebeke en Dikkebus kunnen bij langdurige droogte problemen ondervinden bij het intrekken oppervlaktewater. Vaak worden in droge periodes te hoge concentraties aan pesticiden gemeten.

Het **bekkenspecifieke deel voor het IJzerbekken** bevat bijkomende acties om ons beter te beschermen tegen overstromingen. Voorbeelden zijn de aanleg van een gecontroleerd overstromingsgebied op de Kemmelbeek ter hoogte van Vlamertinge, een verhoging van de bergingscapaciteit van de Moerdijkvaart in Gistel en plaatselijke bedijkingswerken langs de Handzamevaart. We ondernemen ook specifieke acties in het kader van de kustveiligheid waaronder de bouw van een stormvloedkering in de havengeul van Nieuwpoort. Gecontroleerde overstromingsgebieden kunnen, mits enkele kleinere aanpassingen, naast hun waterbergingsfunctie bij hoogwater ook dienen als waterreservoir tijdens droge periodes.

Meerlaagse waterveiligheid, beste garantie op bescherming

Klimaatverandering verhoogt het risico op overstromingen. Europa drong dan ook aan op een nieuwe overstromingsaanpak. In uitvoering van de Overstromingsrichtlijn schatten de lidstaten het risico op overstromingen in en nemen ze maatregelen om de schade te beperken.

De richtlijn vraagt in te zetten op maatregelen die ons beschermen tegen overstromingen (protectie), op maatregelen die de schade beperken (preventie) én op maatregelen die ervoor zorgen dat we voorbereid zijn als een overstroming zich voordoet (paraatheid). Een combinatie van protectieve, preventieve en paraatheid-verhogende maatregelen biedt de beste garantie. In Vlaanderen is deze visie vertaald in het beleidsprincipe van meerlaagse waterveiligheid.

Meer info: www.hoogwaterzonderkater.be

Een drietrapsstrategie voor een evenwichtige waterbalans

Watertekort en wateroverlast zijn beide het gevolg van een onevenwichtige waterbalans. De problemen worden samen aangepakt met de drietrapsstrategie: vasthouden-bergen-afvoeren. Zo stimuleren we om hemelwater zoveel mogelijk op te vangen en te hergebruiken (regenputten) of in de grond te laten sijpelen (via infiltratievoorzieningen). Het water dat niet ter plekke kan vastgehouden worden, wordt zoveel mogelijk geborgen in valleigebieden (overstromingsgebieden, wachtbekkens) en pas als dat niet lukt, wordt het gericht afgevoerd.

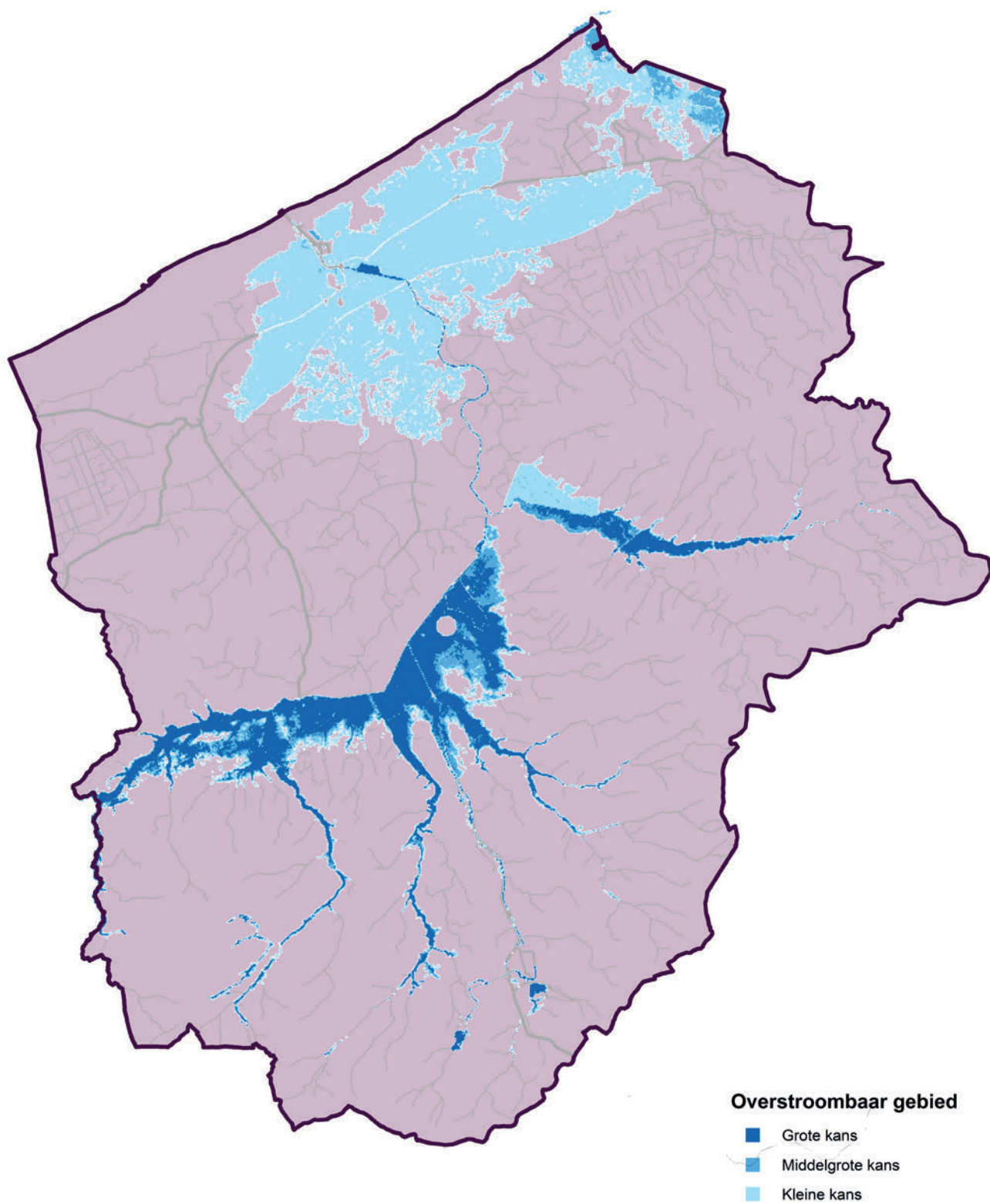
Door het hemelwater te hergebruiken of in de bodem te laten sijpelen houden we het vast en vlakken we piekdebieten af. Bovendien zorgt de sponswerking van de bodem ook voor een hoger debiet naar de waterloop in drogere perioden. Zo vormt een herstel van de natuurlijke waterhuishouding de valleien om tot klimaatbuffers. Het behoud van de open ruimte is hierbij van groot belang.

Meer ruimte voor overstromingswater

Van gebieden die van nature overstromen, proberen we zoveel mogelijk het waterbergend vermogen te behouden. Op andere plaatsen leggen we gecontroleerde overstromingsgebieden aan om overstromingsschade te verminderen.

Paraat staan

Dreigt er toch een overstroming, dan zorgen we ervoor dat informatie snel en correct doorstroomt. Waterbeheerders, hulpdiensten en burgers kunnen dan tijdig maatregelen nemen om schade en ellende te beperken. De portaalsite www.waterinfo.be bundelt alle metingen en voorspellingen voor de bevaarbare en onbevaarbare waterlopen.

BELANGRIJKE GEBIEDEN UITGELICHT

De goede toestand pakken we gebied per gebied en stap voor stap aan.

In het IJzerbekken willen we door gerichte inspanningen tegen 2027 in drie aandachtsgebieden de goede toestand van de waterloop benaderen: de Blankaart waterlopen, de Poperingevaart en de Kemmelbeek.

We gaan hierbij gebiedsgericht te werk. Het bekkensecretariaat brengt alle betrokkenen samen in een gebiedsgericht overleg. Door maatregelen en acties te bundelen en op elkaar af te stemmen, willen we op het terrein sneller tot resultaat komen.

Daarnaast blijven we ook in andere gebieden investeren.

“

Werken aan de goede toestand doen we stap voor stap en gebied per gebied.

In deze brochure zetten we enkele gebieden in de kijker: de aandachtsgebieden in het bekken en de Vladslovaart, het Ieperleed, de Moerdijkvaart, het Provinciegeleed en de benedenstroomse IJzer.

Meer informatie over de andere gebieden en de acties die er op stapel staan, leest u in het [bekkenspecifieke deel](#) en de [actielijst](#).

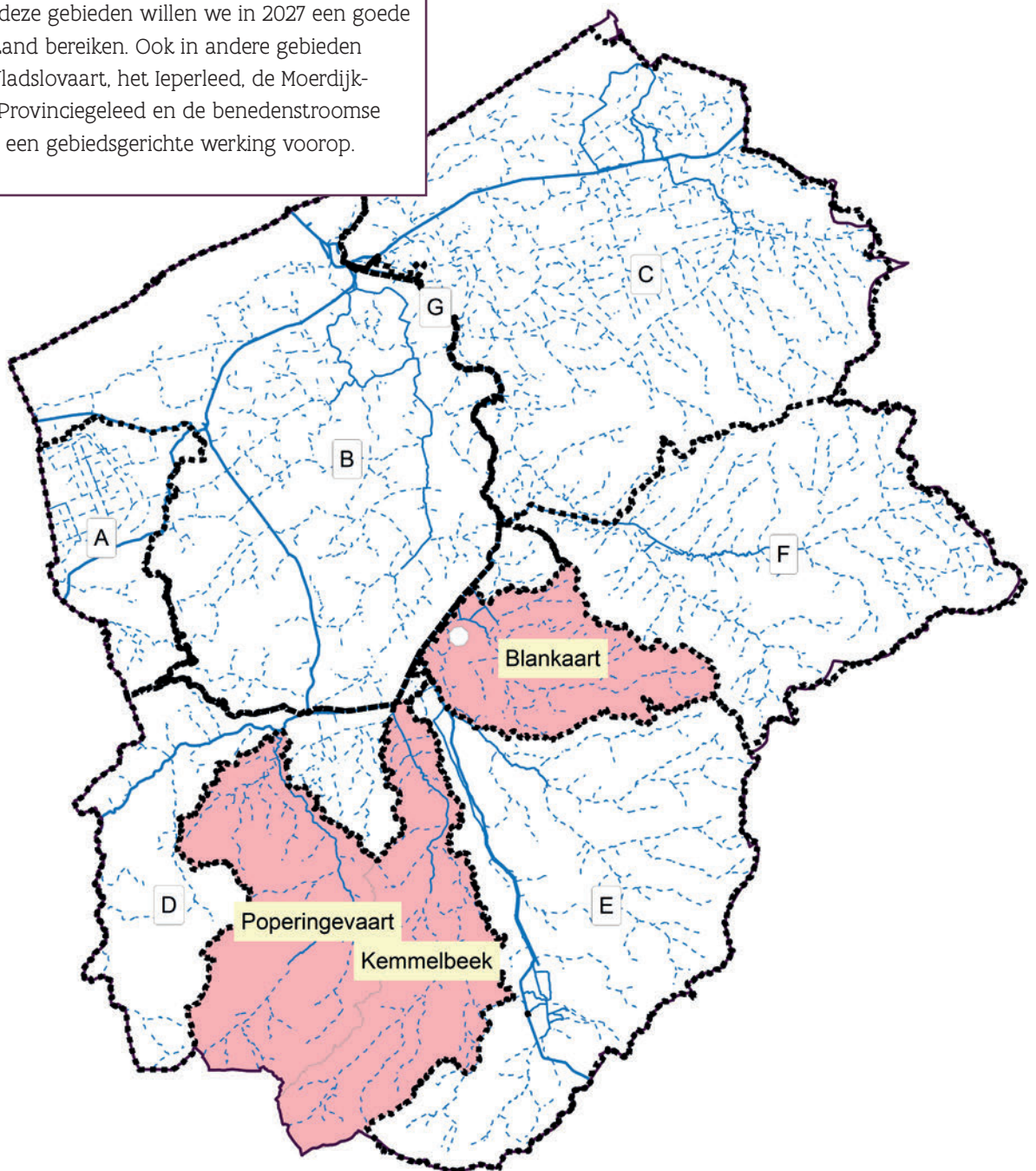

Het IJzerbekken wordt gekenmerkt door een diversiteit van regio's, elk met hun eigenheid, problemen en kansen. In het ene gebied ligt de nadruk op waterkwantiteit, in een ander gebied op waterkwaliteit of ecologie.

Op basis van de huidige waterkwaliteit en de afstand tot de opgelegde normen van de kaderrichtlijn Water zijn in het IJzerbekken drie aandachtsgebieden aangewezen. In deze gebieden willen we in 2027 een goede watertoestand bereiken. Ook in andere gebieden (zoals de Vladslovaart, het Ieperleed, de Moerdijkvaart, het Provinciegeleed en de benedenstroomse IJzer) staat een gebiedsgerichte werking voorop.

A	Bergenvaart-Ringslot
B	Langeleed-Beverdijkvaart
C	Vladslovaart, Ieperleed, Moerdijkvaart, Provinciegeleed
D	Heidebeek en IJzer bovenstrooms
E	Ieperlee, kanaal Ieper-IJzer, Martjesvaart
F	Handzamevaart en Zarrenbeek
G	IJzer benedenstrooms

 Aandachtsgebieden

Gebiedsgerichte aanpak van het waterbeheer in het IJzerbekken

BLANKAART

Het uitgestrekte natuurgebied 'De Blankaart' en het gelijknamige drinkwaterproductiecentrum liggen binnen dit aandachtsgebied.

Het natuurgebied van ruim 400 ha aan rietlanden, broekbos, kleinere plassen en poldergraslanden strekt zich uit rond de centraal gelegen Blankaartvijver, op het laagste punt van de IJzerbroeken. Het gebied is een belangrijke trekpleister voor trekkende watervogels en overwinterende eenden en ganzen en is Europees beschermd Vogelrichtlijngebied en Ramsargebied.

“

De Blankaart is belangrijk voor watervogels en is Europees beschermd.

Van groot belang voor natuur en drinkwaterproductie

Een automatische stuw en pomp op de Stenensluisvaart regelen het waterpeil in het natuurgebied. In het kader van het natuurinrichtingsproject voor de Blankaart is het waterpeil stelselmatig verhoogd om verdroging tegen te gaan.

Het water van de IJzer en de Blankaart waterlopen wordt gebruikt voor de productie van drinkwater.

Stappen richting een betere waterkwaliteit

Om een goede fysicochemische waterkwaliteit te kunnen bereiken, is vooral het fosforgehalte nog te hoog. Landbouwers krijgen daarom ondersteuning en begeleiding bij het bemesten en het voorkomen van incidentele lozingen. We pakken ook de impact van bestrijdingsmiddelen aan. Sensibiliseringscampagnes en handhaving zijn hierbij erg belangrijk. Ook het gebruik van aanzuigplaatsen voor het vullen van spuittoestel-

len kan puntvervuiling voorkomen. Die wordt onder meer veroorzaakt door het morsen of overlopen van tanks.

De Blankaartvijver wordt gevoed door waterlopen in de hoger gelegen zandleemstreek (de Ronebeek, de Steenbeek, enz.). Samen met het water komen grote hoeveelheden sediment van die opwaarts gelegen akkers mee. Erosiebestrijdingsmaatregelen langs die bovenlopen zullen ook de waterkwaliteit in de Blankaart ten goede komen.

Verder moeten we in deze landelijke regio nog heel wat huishoudens aansluiten op de waterzuiveringsinstallaties van Woumen, Staden of Langemark.

Aanpassingen aan het pompgebied op de Stenensluisvaart moeten er voor zorgen dat vissen kunnen passeren. De structuur van de Stenensluisvaart en Houtensluisvaart wordt hersteld.

Waterproductiecentrum De Blankaart

Versterking natuurwaarden van Stenensluisvaart en Houtensluisvaart

De Stenensluisvaart en de Houtensluisvaart zorgen voor de afwatering van 'De Blankaart' naar de IJzer. Door eeuwenlange turfwinning is het Blankaartbekken het laagst gelegen deel van de IJzervallei, waardoor een pompgebied aan de monding van de Stenensluisvaart nodig is om het water naar de IJzer te pompen. Dergelijke pompgebieden zijn vaak dodelijk voor vissen. Vooral palingen zijn kwetsbaar voor schroefpompen. Polderwaterlopen zijn belangrijke opgroeigebieden voor paling, dus zal de VMM het pompgebied op de Stenensluisvaart herinrichten.

De VMM zal ook de structuur van de Stenensluisvaart en Houtensluisvaart aanpakken. Er komen oeverstroken, plas-drasbermen en natuurvriendelijke oevers. De Zuidijzerpolder herstelde de oevers van de Steenbeek, waarbij de taluds verflauwd werden. Hierdoor verhoogt de bergingscapaciteit en krijgt de ecologie meer kansen.

POPERINGEVAART

Het stroomgebied van de Poperingevaart strekt zich uit van het noorden van Frankrijk tot in het zuiden van West-Vlaanderen. De bovenloop van de Poperingevaart, de Vleterbeek, ontspringt op de Katsberg in Frankrijk en stroomt in Abele, een deelgemeente van Poperinge, Vlaanderen binnen. In Poperinge verandert de beek van naam. Ze stroomt er als Poperingevaart verder tot in Elzendamme (Vleteren) waar ze in de IJzer uitmondt.

De weilanden aan het afwaartse deel van de Poperingevaart vormen een natuurlijk overstromingsgebied van de IJzer en de Poperingevaart.

Gevoelig voor overstromingen

De Poperingevaart is altijd al overstromingsgevoelig geweest. Het grote hoogteverschil tussen bron en monding ligt mee aan de basis. De weilanden aan het afwaartse deel van de Poperingevaart komen dan ook regelmatig onder water. Ze vormen een natuurlijk overstromingsgebied van de IJzer en de Poperingevaart.

In Poperinge komen verschillende waterlopen samen: de Hipshoekbeek, de Bommelaarsbeek en de Vleterbeek. Al dat water verlaat de stad via de Poperingevaart. Om de stad zoveel mogelijk te vrijwaren van wateroverlast moet het water opwaarts van

Poperinge, ook in Frankrijk, vastgehouden worden. De voorbije jaren legde de provincie bufferbekkens aan langs de Hipshoekbeek, de Bommelaarsbeek en de Vleterbeek. De aanleg van het bufferbekken langs de Vleterbeek kaderde in het grensoverschrijdend project Créséty en vormt samen met het net stroomopwaarts gelegen waterreservoir een bekken dat zowel dienst doet voor watervoorziening als voor waterbeheersing.

In 2015 startte de provincie met de aanleg van een bijkomend bufferbekken op de Robaertbeek die het water stroomopwaarts moet vasthouden. Het bekken zal, net zoals het bekken langs de Vleterbeek, gebruikt worden voor zowel waterbeheersing als voor watervoorziening voor de landbouw in droogteperiodes.

Daarnaast wordt nog een hermeandering van de beek zelf voorzien, inclusief de aanleg van zandvangen en winterbeddingen. We brengen de vroeger ingebuisde waterlooptrajecten terug in open profiel volgens de historische loop en met zachthellende taluds.

Naar een betere waterkwaliteit

De Vleterbeek heeft op een aantal plaatsen nog waardevolle structuurkenmerken en een gevarieerd visbestand. Vooral de aanwezigheid van het zeldzame berrmpje en de kleine modderkruiper is belangrijk.

Om een goede fysicochemische waterkwaliteit in dit aandachtsgebied te kunnen bereiken, zijn vooral het stikstof- en fosforgehalte nog te hoog. Het stroomgebied van de Poperingevaart ligt grotendeels in landbouwgebied. Landbouwers krijgen ondersteuning en begeleiding bij het bemesten en het voorkomen van incidentele lozingen. Zo worden ze aangemoedigd om de aanzuigplaats voor het vullen van spuittoestellen aan het

Vulplaats voor spuittoestellen aan de Vleterbeek

spaarbekken van de Vleterbeek te gebruiken. Op die manier vermijden ze dat bestrijdingsmiddelen in het water komen. Het water van de Poperingevaart komt immers in de IJzer waaruit drinkwater geproduceerd wordt.

Aan de grens worden al hoge waarden voor nutriënten gemeten. Overleg met Frankrijk is dus nodig om bronggericht te werken aan de goede toestand voor de Poperingevaart.

Calamiteit op de Spanebeek

Naar minder calamiteiten in het stroomgebied van de Poperingevaart

Langs de Spanebeek, de Hollebeek en de Hoeslandbeek wordt geregeld (accidentele) vervuiling vastgesteld vanuit landbouwbedrijven. De vervuiling komt van afstroming van silosappen, mestlozingen en afvalwater. Met een nauwgezette opvolging van deze beken, gerichte handhaving en preventieve maatregelen zoals het informeren en sensibiliseren van landbouwers willen we de problemen aanpakken. We moedigen ook het gebruik aan van de aanzuigplaats voor spuittoestellen aan de Vleterbeek in Poperinge.

GROTE KEMMELBEEK

De Kommelbeek ontspringt in de West-Vlaamse heuvels nabij Westouter (Heuvelland), stroomt verder door Ieper en mondt in Reninge uit in de IJzer. De bovenloop van de Kommelbeek wordt ook de Grote Kommelbeek genoemd. De oorspronkelijke bovenloop, de Kleine Kommelbeek, werd in de middeleeuwen afgedamd om Ieper van drinkwater te voorzien. Zo ontstond de Dikkebusvijver.

“

Samen met de natuurlijke, meanderende loop zijn ook de natuurlijke overstromingsgebieden verdwenen.

De Grote Kommelbeek wordt natuurlijker

Het afwaartse deel van de Grote Kommelbeek is grotendeels rechtgetrokken. Een reeks stuwen regelt er het waterpeil en houdt het water op voor watervoorziening in drogere periodes. We passen deze stuwen aan om vissen te laten voorbij trekken. De grootste hinderenis is de Bernardplasbrugstuw, aan de grens tussen de gemeenten Lo-Reninge en Ieper. De vier overige knelpunten liggen opwaarts hiervan op het grondgebied Ieper, afwaarts het centrum van Elverdinge.

Samen met de natuurlijke, meanderende loop zijn ook de natuurlijke overstromingsgebieden verdwenen. Hierdoor zorgt de beek voor wateroverlast in Vlamer-

tinge en Reningelst. Ook de benedenloop van de Grote Kommelbeek, in het valleigebied van de IJzer, treedt regelmatig buiten zijn oevers. We hebben daarom onderzocht hoe het overstromingsrisico er kostenefficiënt kan beperkt worden. Momenteel voert de VMM er een herinrichtingsproject uit tussen Elverdinge en de speciale beschermingszone 'IJzervallei' in Zuidschote.

Diffuse vervuiling blijft een werkpunt

In het West-Vlaamse heuvelland, waar de Kommelbeek ontspringt, scheert erosie hoge toppen. Zo slijt de Dikkebusvijver dicht omdat er heel wat vruchtbare grond van de akkers afspoelt en via de Kleine Kommelbeek

(oorsprong nabij Kemmelberg) in de vijver terechtkomt. Er wordt tot 20 ton bodemmateriaal per hectare per jaar meegesleurd. De afspoeling van bodemdeeltjes gaat bovendien gepaard met vervuiling door stikstof, fosfor en bestrijdingsmiddelen. Een aanpak langs beide zijden van de grens met Frankrijk is nodig om de fysico-chemische waterkwaliteit te verbeteren.

Het Interreg IV-project 'SEDIMENT' is hier een mooi voorbeeld van. Tijdens dit project werden verschillende erosiebestrijdingsmaatregelen getest, geëvalueerd en voorgesteld. Er is ook een grensoverschrijdende erosiegevoeligheidskaart opgemaakt.

Resterende puntlozingen aanpakken

Ook de zuivering van het afvalwater van de horecaken op de Zwarte Berg en Rode Berg is nog een uitdaging. Het gehucht Ouderdom in Poperinge zal op langere termijn aangesloten worden op de geplande kleinschalige waterzuiveringsinstallatie (KWZI) in Reningelst (750 IE). Op lange termijn is de aansluiting van het gehucht Klijte (Heuvelland) op een nieuwe KWZI (350 IE) (programmajaar 2018) voorzien.

Een bijkomend overstromingsgebied langs de Kemmelbeek-Klijtebeek in Vlamertinge

Om het overstromingsrisico in Vlamertinge te beperken, zetten we in op het opwaarts bufferen van water. De provincie en het stadsbestuur van Ieper plannen een gecontroleerd overstromingsgebied op de Klijtebeek, ter hoogte van de monding in de Grote Kemmelbeek.

Structuurherstel voor de Grote Kemmelbeek

De VMM zal de Grote Kemmelbeek herinrichten van Elverdinge tot aan de speciale beschermingszone IJzervallei. Hiermee wil ze de oevers beschermen tegen afkalving, het waterbergend vermogen verhogen en de vismigratieknelpunten overbruggen. Er komen bufferstroken, natuurvriendelijke oevers met zachtere hellingen en plas-drasbermen. Een plas-drasberm is een lager gedeelte van de oever waar het water geleidelijk over stroomt.

De Bernardsplasbrugstuw in Ieper is met zijn verval van een meter een grote hindernis voor vissen. Hier komt een nevengeul. Aan de andere kleine stuwtjes zal de VMM stenen vishellingen aanleggen.

Grote Kemmelbeek, Bernardplasstuw

VLADSLOVAART, IEPERLEED, MOERDIJKVAART EN PROVINCIEGELEED

De polderwaterlopen Vladslovaart, Ieperleed, Moerdijkvaart en Provinciegeleed liggen ten oosten van de IJzer in de gemeenten Middelkerke, Nieuwpoort, Gistel en Oudenburg. Een fijn netwerk van grachten en sloten zorgt er voor de afwatering van de vruchtbare poldergronden. Deze polderwaterlopen wateren af naar zee via de havengeul van Oostende of via de Ganzenpoot en havengeul in Nieuwpoort. Het waterpeil wordt er geregeld in functie van de afwatering naar zee onder invloed van de getijdenwerking.

“

Het volledige netwerk van polderwaterlopen is belangrijk om zowel wateroverlast als verdroging te voorkomen.

Fosfor en organische belasting aanpakken

Om tot een goede waterkwaliteit te komen, moet vooral het gehalte aan fosfor en de organische belasting in de waterlopen nog afnemen. Een hoog gehalte aan organisch materiaal in de waterloop kan de zuurstofwaarden drastisch doen dalen. Dit kan gerealiseerd worden door duurzame landbouw, bv. door een zorgvuldig beheer van de landbouwbedrijfsterreinen met verzamelroosters en -sleuven om afstroming van mest- en perssappen te voorkomen. Ook de zuivering van het huishoudelijk afvalwater met aandacht voor kusttoerisme kan dit mee helpen waar maken.

Vrije vismigratie en structuurherstel

Door het oplossen van prioritaire vismigratieknelpunten op de Vladslovaart (schuiven en sifon), het Ieperleed (pompgemaal), de kreek van Nieuwendamme (pompgemaal) en het Nieuw Bedelf (pompgemaal) moet vrije vismigratie, vooral voor paling, mogelijk worden. We gaan ook de structuur herstellen van verschillende waterlopen, bijvoorbeeld het Camerlinckxgeleed of ze ecologisch onderhouden.

Waterbeheersing blijft een belangrijk thema in de poldergebieden

Het volledige netwerk van polderwaterlopen is belangrijk om neerslagwater op te vangen en gecontroleerd af te voeren, dit om zowel wateroverlast als droogte te voorkomen. Bij de herinrichting van de Moerdijkvaart in Gistel houden we hiermee rekening. De afgekalfde oevers en het verzwakte dijklichaam van de Moerdijk-

vaart in Gistel werden in het kader van een oeverzoneproject van de VMM hersteld en voorzien van plas-drasbermen en van een paaiplaats voor vissen.

Bijkomend zijn nieuwe dijken gerealiseerd om de lagergelegen poldergronden langs de Moerdijkvaart te beschermen. Het dijklichaam is hierbij iets meer landinwaarts gebracht waardoor de vaart meer ruimte krijgt.

Noodpompen aan het Camerlinckxcomplex in Oostende

Het Camerlinckxgeleed ontstaat uit de samenvloeiing van het Provinciegeleed en de Gouwelozeekreek en mondt uit in de voorhaven van Oostende. Een groot deel van de polders ten zuiden en zuidwesten van Oostende ontwateren langs dit geleed. Bij laagtij in de voorhaven voert het Camerlinckxgeleed het water gravitair af. Bij hoogwater op zee kan de afvoer aan het Camerlinckxcomplex niet gebeuren, met in periodes van hoge neerslagafvoeren wateroverlast in Oostende tot gevolg.

De VMM plaatst daarom noodpompen aan de uitmonding van het Camerlinckxgeleed die het water ook bij hoogtij kunnen afvoeren. De nieuwe noodpompen moeten de uitwatering naar zee verbeteren en de wijk Conterdam en de achterliggende Middenkustpolder beter beschermen.

Uitbreiding van de pompcapaciteit van het Caerlinckxcomplex in Oostende

BENEDENSTROOMSE IJZER

Tussen Diksmuide en zijn monding in Nieuwpoort is de IJzer volledig ingedijkt. Het laatste deel van de IJzer, van het sluiscomplex van de Ganzenpoot tot aan de monding in de zee, is nog onderhevig aan de getijdenwerking. Dit getijdengebied is zeer waardevol omdat er nog restanten van slikken en schorren voorkomen die gevormd worden door de natuurlijke getijdenwerking.

“

In het IJzer-estuarium komen uiterst zeldzame habitats voor zoals schorren met slijkgras en slikken met zeekraal.

Water en natuur

De waterkwaliteit van de IJzer hangt volledig af van de kwaliteit van de zijlopen en van vuilvrachten vanuit Frankrijk. De laatste zijloop, de Handzamevaart, komt net afwaarts van het centrum van Diksmuide in de IJzer uit. Helemaal stroomafwaarts pakken we de overstorten van het rioleringsstelsel in Nieuwpoort met een rechtstreekse invloed op het zwemwater aan de kust aan.

In het IJzer-estuarium komen uiterst zeldzame habitats voor zoals schorren met slijkgras en slikken met zee-

kraal. De dynamiek en het zoutgehalte van het water zijn belangrijk voor het voorkomen van deze habitats.

Het Masterplan Kustveiligheid

Het Masterplan Kustveiligheid pakt de zwakste schakels van de Vlaamse kust en het hinterland aan. Daarbij wordt rekening gehouden met de klimaatwijziging en de impact van een 1000-jarige storm. De haven van Nieuwpoort vormt een belangrijke aandachtszone. Als beschermingsmaatregel is gekozen voor de bouw van een stormvloedkeuring aan de haveningang.

Samen in de bres voor de glasaaltjes

De Europese paling is bedreigd. Glasaaltjes hebben zoet water nodig om te kunnen uitgroeien tot palingen. Als ze volwassen zijn, zwemmen de palingen opnieuw naar zee. Tijdens hun tocht komen ze heel wat obstakels tegen die hen kunnen doden of verwonden. Waterwegen en Zeekanaal (W&Z), de VMM en het INBO slaan daarom de handen in elkaar om de paling een duwtje in de rug geven bij zijn trektocht landinwaarts. Een van de belangrijkste intrekroutes voor glasaal in Vlaanderen is de IJzermonding. Hier is dan ook al eerder onderzoek gedaan om door omgekeerd spui-beheer de glasaalmigratie te bevorderen. Bij dit omgekeerd spui-beheer worden de IJzerspuien bij opkomend tij op een klein kiertje gezet, zodat een beperkte hoeveelheid zeewater en hiermee ook de glasaal de IJzer binnenstroomt.

Water- en natuurbeheer hand in hand in IJzer-estuarium

Er wordt gestreefd naar de instandhouding van een natuurlijke erosie- en sedimentatiedynamiek in het IJzer-estuarium en een uitbreiding van het intergetijdengebied. We gaan hier de oeverserosie tegen door onder meer structuurherstel. Verder stemmen we de baggeractiviteiten af op de instandhouding van ondiep water. We voorzien ook een aangepaste sluiswerking in functie van minimale saliniteitsschommelingen. Dit dient om de ontwikkelingsmogelijkheden van benthische fauna te verhogen. Tenslotte onderzoeken we de vistorij- en recreatie-mogelijkheden.

Havengeul Nieuwpoort, toekomstige stormvloedkering

Stormvloedkering in de havengeul van Nieuwpoort

Om de jachthaven, het haventerrein en het hinterland te beschermen tegen zware stormen en overstromingen via de havengeul komt er in Nieuwpoort een stormvloedkering. De constructie komt aan de ingang van de havengeul zodat die bij storm kan afgesloten worden. De stormvloedkering in de havengeul moet zowel inkomende golven tegenhouden als hoge waterstanden in de haven voorkomen. Dit heeft als voordeel dat er geen bijkomende maatregelen rond de haven meer nodig zijn. Golfoverslag en overloop over de kades en dijken vormen dan geen problemen meer.

WATEROVERLEG IN HET IJZERBEKKEN

Beken en rivieren stromen dwars door administratieve grenzen. De vele functies en aspecten van water overschrijden de bevoegdheden van de verschillende overheden en administraties. In het integraal waterbeleid werken de betrokken beleidsdomeinen en bestuursniveaus samen om water gerelateerde kwesties zoals wateroverlast of slechte waterkwaliteit aan te pakken.

Het overleg tussen alle betrokkenen binnen een bekken heeft een bestuurlijke pijler (bekkenbestuur), een maatschappelijke pijler (bekkenraad) en een ambtelijke pijler (gebiedsgericht en thematisch overleg). Motor van het integraal waterbeleid in een bekken is het bekkensecretariaat.

Bekkenbestuur: elk bekken zijn bestuur

Het bekkenbestuur coördineert het waterbeleid op het niveau van het bekken. Het bekkenbestuur is verantwoordelijk voor het bekkenspecifieke deel van het stroomgebiedbeheerplan en adviseert onder meer de waterbeleidsnota en het Vlaamse deel van het stroomgebiedbeheerplan.

In dit orgaan zetelen vertegenwoordigers van de betrokken Vlaamse beleidsdomeinen en vertegenwoordigers van de lokale besturen (provincie, gemeenten, polders en wateringen). Het bekkenbestuur neemt beslissingen op bestuurlijk vlak.

De gouverneur van West-Vlaanderen is de voorzitter van het bekkenbestuur van het IJzerbekken. De bekkencoördinator is de secretaris ervan.

Bekkenraad: iedereen zijn zeg

De bekkenraad is het adviesorgaan van het bekken waarin de maatschappelijke belangengroepen en sectoren betrokken bij het waterbeleid vertegenwoordigd zijn: landbouw, natuur, bos, milieu en landschap, industrie en handel, ontginning en energie, visserij, toerisme en recreatie, wonen en de transport- en vervoersector.

De bekkenraad staat in voor het overleg met het middenveld op bekkenniveau. De voorzitter van de bekkenraad is de bekkencoördinator.

Gebiedsgericht en thematisch overleg om beter vooruit te gaan

In het gebiedsgericht en thematisch overleg zijn alle waterbeheerders op ambtelijk vlak vertegenwoordigd. Hier worden documenten voor het bekkenbestuur en de bekkenraad voorbereid, knelpunten besproken en eventueel aan het bekkenbestuur overgedragen.

Zo brengt het bekkensecretariaat voor elk aandachtsgebied in het bekken alle partners samen in een gebiedsgericht overleg. Op basis van een gemeenschappelijke visie willen we er de inspanningen bundelen. Zo kunnen we op het terrein zichtbare stappen vooruit zetten om op termijn de goede toestand te halen.

Voor het aandachtsgebied Grote Kemmelbeek loopt er al gebiedsgericht overleg. Voor de andere aandachtsgebieden, Poperingevaart en Blankaart waterlopen, starten we op korte termijn overleg op.

Bekensecretariaat: motor van de bekkenwerking

Het bekkensecretariaat staat in voor de dagelijkse werking binnen het bekken en het voorbereidende werk voor het bekkenbestuur. Het bekkensecretariaat bereidt het bekkenspecifieke deel van het stroomgebiedbeheerplan voor en organiseert de bijeenkomsten van het bekkenbestuur en de bekkenraad. Op vraag van het bekkenbestuur organiseert het bekkensecretariaat ook gebiedsgericht en thematisch overleg.

De dagelijkse leiding van het bekkensecretariaat ligt bij de bekkencoördinator. De bekkencoördinator wordt bijgestaan door één of meerdere planningsverantwoordelijke(n). De bekkencoördinatoren en planningsverantwoordelijken behoren tot het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie of het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare werken. Per provincie is er ook een vertegenwoordiger van het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening. Ook de provincies stellen personeel ter beschikking van het bekkensecretariaat.

Grensoverschrijdend Wateroverleg

Het IJzerbekken is lid van de grensoverschrijdende werkgroep 'Water – Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS) West-Vlaanderen / Flandre – Dunkerque – Côte d'Opale'. De EGTS is in 2009 ontstaan uit een jarenlange grensoverschrijdende samenwerking tussen beide regio's. Het is een platform voor informatie-uitwisseling, overleg en projectontwikkeling op grensoverschrijdend vlak.

De werkgroep Water bestaat uit de instanties aan beide kanten van de grens die betrokken zijn bij het waterbeheer van het IJzerbekken. Verschillende thema's komen aan bod. De waterbeheerplannen worden er besproken. Er wordt informatie uitgewisseld over waterkwaliteit (oppervlaktewater, kustwater) en grensoverschrijdende calamiteiten, het beheer en onderhoud van grensoverschrijdende waterlopen, kustveiligheid, Interreg-projecten, erosiebestrijding, rattenbestrijding, enz. Ook het hoogwaterbeheer in de grensregio 'de Moeren' staat er op de agenda.

IJZER
BEKKEN

MEER INFORMATIE

Op www.ijzerbekken.be vindt u het bekken specifieke deel voor het IJzerbekken en allerhande bijkomende informatie.

Het [geoloket stroomgebiedbeheerplannen](#) toont de waterlichamen en de plaatsgebonden acties op kaart. Van elk oppervlaktewaterlichaam en elke actie vindt u een informatiefiche:

- » Een [oppervlaktewaterlichaamfiche](#) geeft de informatie die over dat oppervlaktewaterlichaam aan Europa gerapporteerd wordt: de karakterisering van het waterlichaam, de doelstellingen en afwijkingen, de druk- en impact analyse, de toestandsbeoordeling en de kwaliteitsnormen voor gevaarlijke stoffen.
- » Een [actiefiche](#) bevat een korte beschrijving van de actie, geeft aan waar en wanneer de actie zal uitgevoerd worden, op hoeveel de kostprijs geraamd is en of deze middelen al beschikbaar zijn.

Via het [geoloket zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen](#) ontdekt u in welke zone een woning ligt en welke projecten in de buurt gepland zijn:

- » een zone waar het afvalwater opgevangen wordt in een riool, of waar dit in de nabije toekomst gepland is , en waar de gemeente/rioolbeheerder of het gewest instaat voor de verdere zuivering
- » een zone waar de burger zelf het afvalwater moet zuiveren.

Meer informatie over het integraal waterbeleid in Vlaanderen leest u op www.integraalwaterbeleid.be. U vindt er onder andere de volledige stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2016-2021, waarvan de bekken specifieke delen, deel uitmaken.

Bekkensecretariaat IJzerbekken

p/a Vlaamse Milieumaatschappij
Zandvoordestraat 375
8400 Oostende
Tel. 059 56 26 89
secretariaat_ijzer@vmm.be
www.ijzerbekken.be

D/2016/6871/036

Foto's: VMM, Bekkensecretariaat, afdeling Kust, Inagro, @Vilda / Yves Adams

v.u.: Philippe D'Horck, voorzitter CIW